

СЕКЦІЯ II. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ КРИТЕРІЇВ ДОЦІЛЬНОСТІ ПОЗИКОВОГО ФІНАНСУВАННЯ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ПРОЄКТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Зростання результатів господарської діяльності потребує забезпечення стійкого економічного розвитку компаній [1, 2], насамперед, шляхом реалізації їх інвестиційно-інноваційного потенціалу [3, 4], зокрема завдяки впровадженню нововведень [5–7] та нарощуванню виробничих можливостей бізнесу [8–10]. За таких умов, як правило, відбувається зниження витрат ресурсів [11–13], що є наслідком запровадження ресурсозберігаючої моделі економічного зростання підприємств [14–16]. Ця модель формується на засадах економного використання ресурсів [17–19], зокрема енергоносіїв, і за необхідності може потребувати державної підтримки здійснення енергозберігаючих заходів [20–23]. Загалом, належне фінансування цих заходів є однією з умов їх успішної реалізації. Зокрема, важливим інструментом такого фінансування є позики [24].

Водночас, позикове фінансування енергозберігаючих проєктів характеризується підвищеним рівнем ризику [25] та потребує детального обґрунтування. Щоб здійснити таке обґрунтування, потрібними є відповідні критерії. При цьому можливо запропонувати певну систему критеріїв доцільності реалізації на підприємствах енергозберігаючих проєктів за рахунок позикових коштів. Дана система містить три типи критеріїв, а саме: попередні критерії, що є ознаками, без виконання яких можна наперед стверджувати про те, що позикове фінансування проєктів виявиться недоцільним; основний критерій, яким є результатом зіставлення величин капіталізованого прибутку, що одержуватиме підприємство відповідно після та до реалізації енергозберігаючого проєкта (проєктів); додаткові допоміжні критерії, що є ознаками, які додатково вводяться у розгляд особами, що ухвалюватимуть остаточні інвестиційні рішення.

Зокрема, можливо виділити такі два попередні критерії:

- 1) мінімально припустимої прибутковості проєкта (проєктів);
- 2) достатності фінансових результатів діяльності підприємства для своєчасного виконання ним боргових зобов'язань за позику, одержаною для фінансування енергозберігаючого проєкту (проєктів).

Щодо додаткових допоміжних критеріїв доцільності позикового фінансування енергозберігаючих проєктів підприємств, то до цих критеріїв, зокрема, варто віднести такі:

1) критерій відсутності впливу (або припустимого рівня впливу) реалізації енергозберігаючих проєктів на фінансову стійкість тих підприємств, які ці проєкти реалізують;

2) критерій забезпечення у більшості ситуацій, в яких може опинитися підприємство, належного рівня ефективності позикового фінансування енергозберігаючого проєкту (проєктів).

Одним з видів енергоресурсів, нагальна потреба у скороченні споживання якого постає у багатьох країнах, є природний газ. До таких країн належить, зокрема, і Україна. Тому нами було зібрано дані з тих українських підприємств, які впродовж 2020-2021 рр. розглядали можливість позикового фінансування проєктів зі скорочення споживання природного газу. Усього було розглянуто 77 підприємств, які належать до трьох галузей промисловості із високим рівнем споживання природного газу. Як випливає з отриманих даних, усього передбачалося здійснити позикове фінансування 126 енергозберігаючих проєктів. Водночас, фактично було реалізовано лише 52 таких проєктів, тобто частка реалізованих проєктів становила 41,27%. При цьому частка реалізації енергозберігаючих проєктів, які розглядалися, не суттєво коливалася за галузями промисловості.

Для виявлення причин відмови від позикового фінансування енергозберігаючих проєктів було оцінено їх відповідність визначеним вище критеріям. Як випливає з результатів такого оцінювання, значна частина проєктів (біля 40%) була відсіяна ще на стадії перевірки відповідності попереднім критеріям. Стосовно додаткових критеріїв, то до перевірки за ними підійшло менше 20% нереалізованих у кінцевому рахунку проєктів.

Таким чином, за даними проведеного емпіричного аналізу рівень позикового фінансування енергозберігаючих проєктів за сукупністю досліджуваних підприємств виявився невисоким. Отже, необхідним є пошук шляхів підвищення привабливості позикового фінансування заходів з енергозбереження.

Список використаних джерел:

1. Yemelyanov, O., Kurylo, O. & Petrushka, T. (2018). Methodological principles of evaluating economic potential of industrial enterprise sustainable development. Науковий вісник «Полісся», (2 (14)), 141–149.
2. Yemelyanov, O., Symak, A. & Zarytska, O. (2016). Modelling the process of forming the potential of economic development of an industrial enterprise. *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej, Czestochowa, Akademia Polonijna w Czestochowie*, (3), 128–137.
3. Гришко, В. А., Ємельянов, О. Ю. & Крет, І. З. (2010). Оцінювання поточного та стратегічного рівня інвестиційного потенціалу машинобудівних підприємств. Вісник Національного університету «Львівська політехніка», (683), 210–215.
4. Козик, В. В., Ємельянов, О. Ю. & Петрушка, Т. О. (2014). Інвестиційно-інноваційний механізм забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств. Проблеми економіки, (1), 52–58.
5. Амоша, О. І., Булєєв, І. П. & Шевцова, Г. З. (2007). Інноваційне оновлення техніко-технологічної бази промислового виробництва на синергетичних засадах: теорія і практика. Економіка промисловості, (1(36)), 3–9.
6. Найдюк, В. С. (2013). Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств. Маркетинг і менеджмент інновацій, (4), 251–263.
7. Продіус, О. І. (2010). Інноваційний розвиток промисловості: реалії та перспективи. Вісник ХНУ, (1(1)), 106–110.
8. Войцехівська, В. В., Войцехівська, Ю. В. & Висоцький, А. Л. (2012). Методи прогнозування розвитку виробничого потенціалу підприємств. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми економіки та управління», (725), 42–48.

9. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L., Havryliak, A., Yanevych, N., Kurylo, O., Bodakovskyy, V., Skoropad, I., Danylovych, T. & Petrushka, K. (2023). Assessing the Sustainability of the Consumption of Agricultural Products with Regard to a Possible Reduction in Its Imports: The Case of Countries That Import Corn and Wheat. *Sustainability*, (15), 9761.
10. Плешка, А. Р. (2011). Фактори, що впливають на розвиток виробничого потенціалу. *Наук. праці Нац. ун-ту харч. технологій* (37/38), 279–283.
11. Баландіна, І. С. (2011). Принципи формування потенціалу ресурсозбереження на підприємствах у сучасних умовах. *Бізнес Інформ*, (11), 141–143.
12. Ємельянов, О. (2023). Склад інформації, необхідної для управління енергозберігаючими технологічними змінами на підприємствах. *Матеріали конференцій МЦНД*, (17.03.2023; Дніпро, Україна), 97–99. вилучено із <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/465>
13. Іваненко, О. В. (2013). Формування потенціалу ресурсозбереження соціально-економічних систем. *Економіка. Фінанси. Право*, (8), 7–10.
14. Некрасова, Л. А. & Хрїстова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. *Економіка: реалії часу*, (2 (30)), 79–84.
15. Петрушка, Т. О. (2013). Оцінювання економічної ефективності ресурсозберігаючого розвитку промислових підприємств (дис. ... канд. екон. наук). НУ «Львівська політехніка». Львів, Україна.
16. Сотник, І. М. (2010). Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. *Економіст*, (12), 72–75.
17. Андрусів, У. Я. & Мазур, І. М. (2017). Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів. *Бізнес Інформ*, (1), 44–49.
18. Бойчук, Н. Я. & Острянюк, М. М. (2017). Проблеми енергозбереження та підвищення енергоефективності економіки України. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*, (19), 25–34.
19. Жадько, К. С. (2017). Сучасні тенденції енергозбереження та ефективності діяльності підприємств. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*, (16), 302–307.
20. Майстро, С. & Більовський, М. (2018). Державна політика енергоефективності та енергозбереження як необхідна умова забезпечення енергетичної безпеки України. *Ефективність державного управління*, (1(54)), 80–87.
21. Матвийчук, Н. М. (2016). Приоритеты реализации политики энергосбережения в Украине. *Economics and management*, (1), 97–100.
22. Михаліцька, Н. Я. (2013). Реалізація політики енерго- та ресурсозбереження в контексті зміцнення національної безпеки. *Науковий вісник ЛДУВС. Серія економічна*, (2), 108–117.
23. Петренко, І. П. & Козловська, О. Ю. (2017). Фінансова підтримка проєктів у сфері енергозбереження в Україні. *Вісник УНУ*, 14(2), 65–68.
24. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Symak, A., Trevoho, O., Turylo, A., Kurylo, O., Danchak, L., Symak, D. & Lesyk, L. (2020). Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution. *Sustainability*, (12(15)), 6184.
25. Ємельянов, О. Ю. (2020). Оцінювання рівня ризикованості господарської діяльності підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт*, (19–20), 3–9.